

škim prepričanem; zato je bode bral v svojo korist vsakdo, tudi, kdor ni še bral Masarykove «konkretne logike».

Ravno tako so vse hvale vredni apologetični spisi Konečnega, katere priobčuje «Růže dominikánská» — časopis, ki ga sam urejuje. Tu pa ne smemo pozabiti, da so obrambe katoliških resnic tudi vsi spisi kraljevograškega škofa Eduarda Brynycha. Vzlasti pa je v obrambo njegov spis «Štít víry.» V tej knjigi razjasnjuje in dokazuje pisatelj katoliške resnice, posebno tiste, ki jih protestanti tajé, in zavrača vse ugovore proti tem resnicam. Nekako okrajšan «Štít víry» je knjižica «Světlo pravé», ki je pripravna za birmance in za izpreobrnjence iz protestantovstva. — Tudi Štefana Pohunka, urednika «Vychovatelá» in kapelana v Pragi, moramo šteti med krščanske apologete; tega ne pričajo samo njegovi sestavki, priobčeni v «Vlasti», posebno njegovi «Volné listy», marveč tudi njegovi samostojni spisi «Satan a jeho říše» in «Staropohanské štěstí, svoboda a lidskost!» Škoda, da mu zaradi mnogih uredniških poslov

ni mogoče nadaljevati poti, katero je pričel tako srečno.

Tako vidimo iz tega kratkega pregleda, da se pri nas na polju modroslovske in apologetične vede mnogo dela, in da more biti zadovoljen naš Štítný, praded češkega modroslovja,¹⁾ s svojimi nasledniki. Da dopolnimo sporočilo, omenjamo še, da dela razven Masaryka, Dasticha, Hostinskega, Kaprasa itd. na modroslovnem polju največ dr. Jos. Durdík, profesor na modroslovskem oddelku praškega vseučilišča, ki je doslej izdal že celo vrsto del. Imenujemo vsaj nekatere izmed njih: «Dějepisný nástin filosofie novověké, Psychologie pro školu (prva izdaja 1872), Karakter, Všeobecná aesthetika, Rozpravi Filosofické, Poětika jakožto aesthetika umění basnického, O methodičnosti ve studiu filosofie, Rozpravy filosofické, O Kantově kritice čistého rozumu, O významu nauky Herbartovy, Tóma ze Štítného», itd. itd.

(Dalje.)

¹⁾ Tóma ze Štítného je živel v 14 stoletju, od l. 1325. do nekako 1408.

Razne stvari.

Naše slike.

«Požar v rimskem predmestju.» Ta slika je v Vatikanu, v «Leonovi sobi». Predmet je povzet iz časa Leona IV. (l. 847.) V vaticanskem predmestju «Borgo» je divjal požar; tudi sv. Petra cerkev je bila v nevarnosti. Sedaj stopi papež Leon IV. vên na odprto hodišče, naredi znamenje križa čez požar in tako pogasi divji plamen. Ta prizor je vpodobil Rafael. V ozadju se vidi nekdanja cerkev sv. Petra, v odprtem velikanskem oknu pa papež s spremljevalci. Papež je dvignil roko in dela znamenje sv. križa. Med drugimi posamnostmi je vzbujal vedno največjo pozornost na levi strani mladenič-sin, ki nese na ramah starega moža-očeta. — Slikar Adolf Liebscher je Ljubljancanom znan, slikal je za naše deželno gledališče. Prav tako je Friderik Smetana deloma znan našim lanskim naročnikom. On je skladatelj najpriljubljenejše češke opere «Prodane neveste». Na platnicah šte. 6. p. l. je kratek njegov življenjepis. Porodil se je dné 2. sušca leta 1824. in umrl v Pragi dné 13. vel. travna leta 1884. — «Veliki oltar sv. Mihaela na Blokah» (na Notranjskem) je delo našega kamenoseka gospoda Vodnika v Ljubljani in pač vreden, da ga pokažemo v sliki svojim čitateljem. Ob jednom bodi ta slika mal spomenik pokojnemu bloškemu župniku Janezu Kaplenku, ki je dal napraviti ta oltar. Ta mož je imel vkus za umetnost in hotel res umetno prenoviti bloško cerkev. Žal, da ga je prerano pobrala smrt. Rojen je bil v Zgornjem Berniku pri Cerkljah, umrl letos dné 6. malega

travna. Blagemu prijatelju našega prizadevanja bodi prijazen spomin! Mojstra pa — mislim — delo samo hvali. — Slika na str. 369. nam kaže prizor, ko so slovesno blagoslovili novi most čez Savo pod smlednikom na Gorenjskem letos dné 14. rožnika popoldne. Most je okrašen z zelenjem, množica, zlasti šolska mladina, se je zbrala okrog slavnostnega govornika. Na višavi se vidijo nekoliko razvaline starega smledniškega (smleškega) gradú. Žal, da prostor sedaj ne dopušča več pisati o tem dogodku. Blagoslovil je novo stavbo gosp. Janez Karlin, smledniški župnik. — Jednako kaže slika na str. 377. prizor iz neke veselice in sicer z dné 22. junija. Oddelek dečkov je kar pripravljen mahiniti na Turka, tako pogumno dviga bridke meče — iz lesa in papirja.

K Resselovemu življenjepis.

V šesti številki «Dom in Svet»-a t. l. piše gospod Ant. Sušnik pod zaglavjem «Jožef Ressel» med drugim to-le:

«Na Dolenjskem se je Ressel sprijaznil z grajščakom na Grmu, kjer je sedaj naša poljedelska šola; le temu je bilo ime Smola. Resselu je to mnogo koristilo, ker je bil Smola poprej zemljemerec kranjske dežele. Pogovarjala se nista samo o gozdih, temveč tudi o poljedelstvu in hišnem orodju. Marsikateri Resselov nasvet je zvršil umni grajščak.»

K temu odstavku je treba popravka, ker se rajnemu Smoli po zmoti pripisuje ožje prijateljstvo in občevanje z Resselom. Kar se tu o Smoli

pripoveduje, resnično je le toliko, da je bil grajščak na Grmu. Smelo pa trdim, da za Resselovega bivanja na Dolenjskem, namreč od l. 1816. (ne od l. 1817.!) pa do l. 1821. imenovanega Smole v Novem mestu niti bilo ni. — Pač pa imam pristne dokaze v rokah, da zgoraj omenjeni prijatelj ni bil Smola, ampak France Skola, «Strassen- und Navigazions-Assistent», kakor je naslovljen na listih, ki so pred mano, ter je služboval v Novem mestu, a se je po dalje časa zaradi plovbe po Savi mudil tudi v Krškem, Litiji in v Radečah.

Da se je gospodu pisatelju Resselovega življenjepisa vrnila omenjena pomota, čudim se tembolj, ker smem sklepati iz njegovega spisa, da mu ni bila neznana znamenita knjižica: «Joseph Ressel, Erfinder des Schraubendampfers. Festschrift — — — von Dr. Edmund Reitlinger, Wien 1863», ker doslovno iz nje navaja čudovito Resselovo dogodbo v Pleterjah z roparji. V tej knjižici se bere med drugim na str. 12:

«In Platerjach verbrachte nun Ressel eine mehrjährige Idylle der Freundschaft und des Studiums. Ein Strassenbau-Assistent namens Skola lebte in dem benachbarten Städtchen Neustadt, und war von derselben Vorliebe für exacte Wissenschaft beseelt, wie Ressel. Dass die beiden jungen Männer sofort Freunde wurden und herrliche Stunden dem Cultus der Wissenschaft weiheten, wird daher Niemand befremden. Von jedem Studium seiner Erfindungen machte Ressel dem Freunde die genauesten Mittheilungen, auch noch als er nach Triest versetzt worden war. Mehrere Briefe Ressels mit solchem Inhalte hat Skola der Triesterzeitung übersendet. Aus dem Einbegleitungsschreiben geht hervor, dass Skola seit der ersten Bekanntschaft mit Ressel, durch nahezu vierzig Jahre an demselben Orte, auf demselben Posten, mit demselben Gehalte verblieben war!! Merkwürdiges Land, wo Männer wie Ressel und Skola 40 Jahre in untergeordneter Stellung bleiben itd.»

Pred sabo imam zgoraj imenovene liste, in sicer Skolin dopis v lastnoročnem prepisu in dva izvirnika Resselovih listov.

Ko se je namreč l. 1861. v Trstu ustanovil odbor za Resselov spomenik, jeli so se «italianissimi» temu upirati ter so celo zanikavali Resselu prvenstvo njegovega izuma. («Da böswilliger Zweifel von dem Gemeinderathe, respective von dessen neidischem Chef Mucius von Thomasini erhoben und ausgestreut wurde.» — Comité v pismu Skoli.¹⁾ Tedaj pa pošlje Skola uredništvu lista «Triesterzeitung» (prav za prav odboru za spomenik) nekaj črtic o Resselu in dva njegova lista, da bi se potegnil za svojega prijatelja. V tem dopisu pravi med drugim: Mit Herrn Ressel bin ich 1816 bekannt geworden, damals war er als k. k. Distriktsförster in Pleterjach auf der Staatsherrschaft Pleterjach stationirt; weil es ihm aber auf diesem einstigen Karthäuserkloster doch zu langweilig wurde, so kam er öfters nach Neustadt, suchte mich treulich auf und fast jedesmal theilte er mir eine Idee mit, alle gestützt auf mathematische

¹⁾ Tržačani so se tedaj res ubranili Resselovega spomenika, kakor Skola pravi, „aus ekelhaftem Deutschenhass“, brzokone pa zato, ker je bil Ressel vesten avstrijski uradnik.

Grübeleien. Hiezu freilich fand er keinen andern Freund als mich. — — — Um mich aber länger bei sich zu behalten, suchte er mich nutzbar zu beschäftigen und hat die Vermessung des grossen Krakauwaldes zu der Staatsherrschaft Landstrass gehörig begonnen. Bald aber hat er die weiteren Operationen mit dem Messische mir selbst überlassen. Ressel hat schon im Jahre 1817 ein Heft «Anleitung zur schnellen und richtigen Flächeninhalts-Berechnung nach eigener Idee herausgegeben; was ich nebst einer Situations-Zeichnung von Ihr und sein von mir gemaltes Portrait besitze. Neustadt den 15. April 1861. Skola.

Pred mano je tudi pismo odbora za Resselov spomenik z dné 11. junija l. 1863., s katerim Skolo vabijo k odkritju Resselovega spomenika na Dunaju dné 18. junija imenovanega leta, v katerem se bere: «Ihre gewünschte Gegenwart würde der Feier eine grössere Weihe verleihen», in lastnoročni prepis Skolinega pisma odboru, v katerem se zahvaljuje za izkazano čast ter obžaluje, da kot 71letni starček ne more na tako daljno pot.

Ze omenjena dva lastnoročna lista Resselova sta datovana: jeden z dné 23. aprila 1830. Trst, v katerem Ressel odgovarja Skoli na njegovo pismo in mu naznanja, kdaj naj ga v Trstu obiše; drugi pa je z dné 12. sušca istega leta. Ta list je mnogo obširnejši ter jako zanimiv. V njem opisuje Ressel svojemu prijatelju svoj novi izum ladije, s katero bi se dalo po deročih rekah navzgor plaviti brez drugega motorja, kakor s samotvorno silo vode. Iz tega pisma je tudi razvidna velikanska nesebičnost Resselova, ker pravi, da drugega ne želi, kakor to, da bi se njegova iznajdba obistinila, ter da podjetniku prepušča vse pravice in dohodke in mu obeta še osebno pomoč. Nagovarja Skolo, da bi se on sam postavil na čelo takemu podjetju.

Naj omenim še slike iz leta 1816. v velikosti kabinetnih fotografij, ki kaže Ressela kot rmenolasega triindvajsetletnega mladeniča v logarski uniformi, katero je Skola sam v akvarelu narisal.¹⁾

Iz tega je menda dokazano, da Resselov najimenitnejši prijatelj na Dolenjskem ni bil Smola, ampak Skola, kateri na vsak način zasluži, da se ga Resselov življenjepisec spominja.

Vse zgoraj navedene izvorne listine je kupil gosp. Emil Rizzoli, c. kr. okrajne sodnije adjunkt v Radečah, rojen Novomeščan, po Skolinim smrti od njegove hčere, ter jih drage volje prepušča v porabo vsakomu, kdor se zanje zanima.

J. Levec.

Ivan Pucher, svetlopisec.

(Sestavil dr. Fr. L.)

(Konec)

Kdaj se je jel Pucher baviti s fotografijo, ni znano. Pač smemo reči, da je začel misliti na to umetelnost ob onem času, ko se je ves omikani svet zanimal za iznajdbe Niépceove in Daguerreove. Niépce je delal slike na asfalt in na srebro, Daguerre pa na posrebrene ploče. Dné

¹⁾ „Dom in Svet“ jo objavi še letos natančno prerinano. Uredn.